

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและปัญหา

1. ความเป็นมา

เป็นที่ทราบกันดีว่า จังหวัดสมุทรปราการ เป็นหัว เมืองชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศไทย เป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงมากทางด้านการทำสวนผลไม้ และการทำเหมืองพลอย อาชีพหลักดั้งเดิมของประชาชนได้แก่ การทำนา ทำสวนผลไม้ ทำประมง แต่เนื่องจากสภาพที่เป็นเมืองชายฝั่งทะเล มีฝนตกค่อนข้างชุก ทำให้บริเวณพื้นที่ราบลุ่มหนึ่งซึ่งประชาชนใช้ทำนา เป็นอาชีพหลักอยู่นั้น กลายเป็นที่เจริญเติบโตของพืชชนิดหนึ่ง พืชชนิดนั้นก็คือ ต้นกก นั้นเอง ซึ่งทำให้เกิดอาชีพที่สำคัญขึ้นอีกอาชีพหนึ่งตามมาคือ อาชีพการทอเสื่อกก

การทอเสื่อกก ซึ่งถือว่าเป็นงานหัตถกรรมประจำท้องถิ่นของชาวจังหวัดสมุทรปราการนั้นจัดเป็นอุตสาหกรรมในครอบครัวชนิดหนึ่ง que เพิ่มทุนรายได้เป็นจำนวนเงินไม่น้อยให้แก่ผู้ประกอบการในยามว่าง เสื่อกกนี้มักเรียกกันติดปากว่า เสื่อกกสมุทรปราการ เนื่องจากสภาพทางภูมิศาสตร์ของชาวจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งได้เอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโตของกกอยู่แล้ว ทำให้อาชีพการทอเสื่อกกยังคงมีอยู่จนถึงทุกวันนี้ แม้ว่าปัจจุบันอาชีพอื่นจะดูว่ามีความสำคัญมากต่อระบบเศรษฐกิจของสมุทรปราการก็ตาม

จากคำบอกเล่าของคนรุ่นเก่าที่ประกอบอาชีพทอเสื่อทราบว่า ชาวสมุทรปราการทอเสื่อกันมานานแล้วไม่ต่ำกว่าแปดสิบปี กลุ่มผู้ริเริ่มกลุ่มแรก เป็นกลุ่มผู้เฒ่าแก่ถึงศาลาหรือลิด หรือที่เรียกกันว่า ชาวหมู่บ้านทวน อาศัยอยู่บริเวณวัดโสมนัสศาลาหรือลิด ซึ่งเรียกกันติดปากว่าหลังวัด แต่เนื่องจากพื้นที่บริเวณหลังวัดไม่เพียงพอที่จะปลูกกก (ซึ่งใช้สำหรับทอเป็นเนื้อของผืนเสื่อ) และปอ (ซึ่งใช้ทำเป็นเส้นยืนของเสื่อ) ได้ จึงทำให้ผู้ทอเสื่อจำเป็นต้องซื้อกกและปอจากชาวบ้านต่างตำบลมาส่งลอกกันเอง

การซื้อกกในสมัยก่อนนั้น ผู้ซื้อต้องไปตัดหรือเกี่ยวกกจากนากกด้วยตนเอง แต่ ถ้าเป็นผู้ที่พอจะมีเงินบ้างก็อาจจ้างผู้อื่นตัดกกให้ได้ ช่วงเวลาของการตัดกกและสักกก ใช้เวลา ประมาณหนึ่งเดือนจึงจะแล้วเสร็จ กล่าวคือ ผู้ที่จะไปตัดกกให้ได้จำนวนเพียงพอที่จะสักเสร็จ ภายใน 2-3 วัน เมื่อสักแล้วก็นำไปตากให้กกแห้งสนิท หลังจากนั้นจึงค่อยออกไปตัดอีก ทำ เช่นนี้ล้สลับกันไปจนกระทั่งหมดกกในนา เพราะถ้าทิ้งไว้โดยไม่ตัดมาสักให้หมดนา จะทำให้กกที่ ได้ซื้อไว้แล้วนั้นแก่หมดใช้การไม่ได้ ซึ่งช่วงระยะเวลานี้ทำให้ผู้ซื้อต้องเสียเวลาเป็นเดือนเพื่อ ที่จะได้มีวัตถุดิบเพียงพอที่จะใช้ในการทอเสื่อได้ตลอดปี อีกทั้งยังต้องเสียเปรียบต่อค้าคนกลางด้วย ทั้งนี้เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าว ผู้ทอเสื่อทั้งหลายก็ยุ่งอยู่กับการเตรียมวัตถุดิบไม่ได้ลงมือทอเสื่อ กัน จึงทำให้ไม่มีเสื่อออกสู่ตลาดเลย ครั้นถึงช่วงที่ลงมือทอเสื่อได้ก็ทำกันทุกบ้าน ทำให้ปริมาณ เสื่อที่ออกสู่ท้องตลาดมีจำนวนมาก ในขณะที่ร้านขายเสื่อมีน้อย ดังนั้นพ่อค้าคนกลางจึงถือโอกาส กดราคาเสื่อให้ต่ำ ซึ่งผู้ทอก็จำใจต้องขายเพื่อที่จะได้เงินกลับมาใช้ยังชีพและเป็นทุนหมุนเวียนใน การสัດเตรียมวัตถุดิบสำหรับทอเสื่อครั้งต่อไป

ในเรื่องของสิที่ไปใช้ในการย้อมกกนั้น ได้มีวิวัฒนาการจากเดิมซึ่งใช้เปลือกไม้หัว- ติช่วยย้อมมาเป็นการใช้สีวิทยาศาสตร์ ได้แก่ สีอ้อมแพะ ย้อมไหม เนื่องจากผิวของกกมี ความมันคล้ายแพะและไหม จึงทำให้การย้อมสีละควกขึ้น และช่วยให้สีสันทของเสื่อดูสวยงามขึ้น เมื่อมีผู้นิยมใช้สีวิทยาศาสตร์กันมากขึ้นราคาของสีก็แพงขึ้น ในขณะที่เสื่อล้นตลาดและถูกกดราคา นั้น ทางด้านราคาของสีก็ไม่ได้ลดลงเลย แถมยังถีบตัวสูงขึ้น ทำให้ผู้ทอเสื่อต้องตกอยู่ในภาวะ จำยอมและไม่ค่อยมีกำลังใจในการทำอาชีพนี้

เนื่องจากอาชีพที่ค้ากกอีกอย่างหนึ่งของชาวสันทบุรี คือ อาชีพขุดพลอย เสือชะโน- พลอยชาย ซึ่งแต่เดิมก็ไม่โด่งดังมากนัก ผู้ทอเสื่อเป็นอาชีพหลักอยู่แล้วก็ไม่ได้ให้ความสนใจอาชีพนี้ เท่าใดนัก แม้จะเปลี่ยนอาชีพมาค้าพลอยบ้างก็ไม่มากนัก และมีเฉพาะในเขตตัวเมืองเท่านั้น แต่ ในระยะหลังเมื่อมีการขุดพบพลอยเม็ดงาม ๆ มากขึ้นทำให้วงการพลอยตื่นตื่นเคลื่อนไหวมาก ผู้ ที่ค้าพลอยร่ำรวยขึ้นหันตาเห็น ซึ่งเหตุนี้ก็เป็นแรงจูงใจให้ชาวหมู่บ้านภูวนหันมาค้าพลอย เสือชะโน- พลอยกันมากขึ้น จนทำให้อาชีพทอเสื่อของชาวหมู่บ้านภูวนค่อย ๆ ช่วเข้าลง จนแทบจะไม่มีเหลือ อยู่เลย หรือจะมีเหลืออยู่ก็เพียงไม่กี่บ้าน ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

แต่ก็เป็นที่น่าอินตัวว่า ในราวก่อนปี พ.ศ. 2500¹ หัตถกรรมเสื่อกกได้เริ่มมีการเคลื่อนไหวขยายตัวขึ้น กล่าวคือ ล้มเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 เมื่อครั้งพระองค์ประทับอยู่ ณ วังส่วนบ้านแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรทรมมีพระราชดำริให้ข้าราชการบริหารในพระองค์ทำเป็นอุตสาหกรรมในครอบครัว โดยใช้ชื่อว่า "อุตสาหกรรมส่วนบ้านแก้ว" พระองค์ได้ทรงส่งเสริมให้ข้าราชการเหล่านั้นทอเสื่อกก เมื่อว่างจากภาระกิจก็ทรงโปรดการออกแบบเสื้อเป็นเครื่องใช้ต่าง ๆ หลายชนิดที่สวยงาม และทันสมัย เช่น กระเป๋าถือ ชุดรองอาสนะพวกจานแก้ว กล่องใส่กระดาษเปิดมือเปิดหน้า เข็มขัด แม้กระทั่งสิ่งประดิษฐ์เพื่อเป็นเครื่องประดับผ้ามัดในรูปต่าง ๆ จนเป็นที่นิยมของคนไทยและชาวต่างประเทศ นับว่าพระองค์ทรงเป็นผู้นำทางศิลปะพื้นบ้านด้านเสื่อกกให้ใหม่โดยแท้ ซึ่งชาวสมุทรทรมที่ประกอบอาชีพทอเสื่อกกก็ได้ดำเนินรอยตามพระองค์ ทำให้เสื่อกกสมุทรทรมแพร่หลายมากยิ่งขึ้น

เมื่อสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระราชทานวังส่วนบ้านแก้วให้กรมการฝึกหัดครู เพื่อตั้งเป็นวิทยาลัยครูสมุทรทรม ซึ่งปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น วิทยาลัยรำไพพรรณี นั้น พระองค์ได้เสด็จไปประทับอยู่ ณ วังจุฑาภัย กรุงเทพมหานคร ก็ทรงโปรดให้ช่างฝีมือทอเสื่อกกจากวังส่วนบ้านแก้วไปทอเสื่อกกที่วังจุฑาภัย โดยสั่งกักและวัสดุต่าง ๆ จากจังหวัดสมุทรทรมไปทอแล้วส่งกลับไปจำหน่ายที่จังหวัดสมุทรทรมอีกทีหนึ่ง

ปรากฏการณ์ครั้งนี้ ได้ทำให้อาชีพทอเสื่อกกเริ่มฟื้นตัวขึ้น แต่แทนที่ชาวหมู่บ้านฉนวนบริเวณหลังวัดโรมันคารอลิกจะส่งงานนี้ขึ้นใหม่ กลับกลายเป็นชาวบ้านอื่น เช่น ชาวเสมีดงาม ชาวบางระเก้า และที่อื่น ๆ ซึ่งก็นับว่าเป็นการคลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น เพราะท้องถิ่นดังกล่าวสามารถปลูกทอทกกและปอได้เอง ก็เท่ากับเป็นการลดต้นทุนการผลิตลงไปได้ส่วนหนึ่ง

จากการขยายตัวของวงการทอเสื่อกก นอกจากจะทำให้ผู้คนในเมืองเล็กอาชีพการทอเสื่อกกแล้ว ยังส่งผลให้เกิดการใช้เครื่องจักรทอเสื่อกกแทน ทั้งนี้เพราะเมื่อคนทอเสื่อกกน้อยลง

¹ จีรัฐมา อาษา รัฐ และ ภรดี พันธ์ภูมิกาน, "การศึกษาเรื่องการทอเสื่อกกสมุทรทรม" (โครงการศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางแสน, 2523), หน้า 5.

ผู้ที่ผลิตเส้นกกไว้อย่าง เช่น ยาวจังหวัดตราด ยาวตำบลบางกระบือ อำเภอแหลมงอง จังหวัดสันทบุรี ยาวตำบลตะกาดเจ้า อำเภอท่าใหม่ จังหวัดสันทบุรี ฯลฯ ก็ต้องประสบกับ ปัญหาการขายเส้นกกได้น้อย ทำให้เส้นกกล้นตลาด ราคาตก จึงมีผู้สร้างโรงงานทอเสื่อด้วย เครื่องจักร เป็นการช่วยรับซื้อกกของชาวบ้าน ซึ่งโรงงานทอเสื่อที่ตั้งขึ้นเป็นแห่งแรกของประเทศไทย คือโรงงานอุตสาหกรรมทอเสื่อสันทบุรี ตั้งอยู่ถนนรักศักดิ์มงคล ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองสันทบุรี

ปัจจุบันนี้ได้มีเส้นใยพลาสติกเข้ามาจับบทบาทแทนเส้นใยปอ ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า เอ็น ทำให้การทอเสื่อได้รับความสนใจจากชาวบ้านมากขึ้น เพราะเส้นเอ็นพลาสติกหาซื้อได้ง่าย ไล่สะดวก เหนียว ไม่ขาดง่าย แต่ก็เหมาะสำหรับทอเสื่อละเอียดเพื่อนำไปประดิษฐ์เป็นเครื่องใช้อื่น ๆ เท่านั้น ไม่เหมาะกับเสื่อที่ใช้นั่งหรือนอน ทั้งนี้เพราะปรากฏว่า เสื่อที่ทอด้วยเส้นเอ็นพลาสติกนั้น เมื่อไปไปคุณภาพเส้นเอ็นที่ทอด้วยปอกระเจาไม่ได้ เนื่องจากเอ็นพลาสติกจะยืดยาวทำให้ความแน่นของเสื่อคลายลง

จากการศึกษาเกี่ยวกับการใช้เครื่องจักรทอเสื่อนั้น พบว่า นอกจากจะใช้กกทอเป็นผืนเสื่อ และใช้ปอเป็นเส้นยืนของเสื่อได้แล้ว ยังอาจใช้เส้นพลาสติกทอเป็นผืนเสื่อ และใช้เอ็นพลาสติกเป็นเส้นยืนของเสื่อได้อีกด้วย ซึ่งเรียกว่า เสื่อพลาสติก สำหรับเสื่อที่ทอด้วยเครื่องจักรนั้น ถ้าจะนำมาเปรียบเทียบกับเสื่อที่ทอด้วยมือแล้ว อาจกล่าวได้ว่า ไม่ว่าจะ เป็นในด้านคุณภาพความหนาแน่นของผืนเสื่อ ความคงทนของการใช้งาน ความประหยัดด้วยงบประมาณ ตลอดจนการลวดลายบนผืนเสื่อโดยการลัดสีเส้นกกก็ตาม เสื่อที่ทอด้วยเครื่องจักรจะสู้เสื่อที่ทอด้วยมือไม่ได้ ทั้งนี้เพราะงานฝีมือย่อมประณีตกว่างานเครื่องจักร และในการลวดลายนั้นเครื่องจักรสามารถทำได้จำกัดแค่เพียงลายเสื่อ 2 ด้านเท่านั้น แต่มือคนสามารถที่จะ ลวดลายให้แก่เสื่อได้ตลอดทั้งผืนโดยอาศัยประสบการณ์ความชำนาญ และความคิดริเริ่ม ลวดลายสรรค์ของผู้ทอเอง ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้จึงทำให้ราคาของเสื่อที่ทอด้วยเครื่องจักรถูกกว่าเสื่อที่ทอด้วยมือ

แหล่งทอเสื่อที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันดีในจังหวัดสันทบุรีอยู่ที่ อำเภอเมือง และอำเภอแหลมงอง เสื่อที่สดว่ามีฝีมือในการทอเป็นอันดับหนึ่งของจังหวัดคือ เสื่อที่ทอจากหมู่บ้านเสม็ดงาม ตำบลหนองบัว และเสื่อจากหลังวัดในเขตอำเภอเมือง ทั้งนี้เพราะเป็นเสื่อ

ที่มีรายละเอียดและสวยงามมาก ในปัจจุบันมีรัฐบาลโดยกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้เข้ามาจับบทบาทในการส่งเสริมให้มีการรวมตัวกันของผู้อาชีพทอเสื่อกก จัดตั้งเป็นกลุ่มขึ้น ซึ่งมีอยู่ 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสตรีแม่บ้านทอเสื่อกกหมู่บ้านเล่มีดงาม ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดสันทบุรี กลุ่มสตรีแม่บ้านทอเสื่อกกตำบลบางละระแก อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดสันทบุรี กลุ่มสตรีแม่บ้านทอเสื่อกกและผลิตภัณฑ์จากเสื่อกกหมู่บ้านเขาน้อย ตำบลบางกะจะ อำเภอเมือง จังหวัดสันทบุรี และกลุ่มสตรีผลิตภัณฑ์จากเสื่อกก ตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดสันทบุรี

2. ปัญหา

เนื่องจากวิถีชีวิตในการทอเสื่อมีราคาแพง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสีข้อมก ในขณะ ที่ราคาของเสื่อกกไม่ได้สูงขึ้นตาม ทำให้ผู้ทอเกิดความท้อถอย ไม่มีกำลังใจที่จะทอ ลู้ประกอบ อาชีพขาดลอย เสียประโยชน์ไม่ได้ ดังนั้นจึงปรากฏว่าในปัจจุบัน ผู้ที่ประกอบอาชีพทอเสื่อได้ เปลี่ยนอาชีพไปค้าขายกันมากขึ้น

ทางด้านตลาดเสื่อ ก็เป็นปัญหาพอสมควรคือ ยังอยู่ในวงแคบ ทั้งนี้เพราะขาด การช่วยเหลืออย่างจริงจังจากรัฐบาล และในขณะที่เป็นช่วงเวลาของการทอเสื่อนั้น ยาวบ้าน ก็ลงมือทอเสื่อพร้อม ๆ กัน ทำให้เสื่อที่ทอได้ออกมาสู่ท้องตลาดพร้อมกัน เมื่อปริมาณเสื่อมีมาก ท่อค้าคนกลางก็ถือโอกาสลดราคาทำให้เสื่อราคาตก ซึ่งผู้ทอเสื่อจำต้องยอมขายเพื่อที่จะให้ได้ เงินมาเลี้ยงชีพและใช้เป็นทุนหมุนเวียนต่อไป ในปัจจุบันนี้ ได้มีเสื่อพลาสติกที่มีกระบวนการทอ แบบเดียวกับเสื่อกก แต่ใช้เครื่องจักรในการทอออกสู่ตลาด โดยจำหน่ายในราคาที่ไม่แพงนัก ซักล้างได้ง่าย ดังนั้นผู้คนที่ไม่ค่อยจะพิถีพิถันเกี่ยวกับคุณภาพของเสื่อมัก จึงหันมานิยมใช้เสื่อ พลาสติกกันมากขึ้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีผลกระทบต่อรายได้ของผู้ผลิต ทำให้ผลตอบแทน ที่ได้อาจจะไม่คุ้มกับทุนที่ลงไป

นอกจากนี้ผู้ผลิตส่วนใหญ่มีขาดแคลนเงินทุน ทำให้ไม่สามารถขยายหรือปรับปรุง การผลิตของตนได้ การถืออาชีพนี้เป็อาชีพเสริมหรืออาชีพรองทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงาน ที่มีทักษะ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาทางด้านคุณภาพของสินค้า ความไม่- แน่นนอนในปริมาณการผลิต และเทคนิคการผลิต ทำให้ไม่สามารถแข่งขันกับสินค้าทดแทนต่าง ๆ ได้ดีเท่าที่ควร และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งมักก่อให้เกิดปัญหาแก่ผู้ผลิตก็คือ การเปลี่ยนแปลง ราคานิยมของผู้บริโภค ทำให้ผู้ผลิตต้องพยายามปรับปรุงรูปแบบของสินค้า เพื่อให้ทันสมัยตรงตาม

ความต้องการของตลาดอยู่เสมอ

ด้วยเหตุนี้ จึงได้นำปัญหาเหล่านี้มาพิจารณาและทำการวิจัยเฉพาะในเขตจังหวัด-
 สันทบุรี ทั้งนี้เนื่องจากจังหวัดสันทบุรี เป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงในการทอเสื่อกกมาช้านานแล้ว
 โดยมุ่งที่จะศึกษาถึงผลตอบแทนจากการลงทุนของผู้ผลิตว่าคุ้มกับเงินลงทุนที่ลงไปหรือไม่ รายได้
 และรายจ่าย เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วเป็นอย่างไร จะลงทุนทำการทอเสื่อกก หรือทำผลิตภัณฑ์
 จากเสื่อกกประเภทใดจึงจะดี ตลอดจนศึกษาถึงสภาพการผลิต การตลาด ปัญหาต่าง ๆ และ
 นโยบายของรัฐบาลในการที่จะสนับสนุนและส่งเสริมได้อย่างไรบ้าง เพื่อที่จะรักษาอุตสาหกรรม
 การผลิตเสื่อกกในครอบครัวที่กำลังเสื่อมถอยเนื่องต่อกันมานานแล้วให้ดำรงอยู่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ

1. ศึกษาต้นทุน รายได้ รายจ่าย ผลกำไร และอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน
2. ศึกษาปัญหาต่าง ๆ ในการผลิตเสื่อกกระดับอุตสาหกรรมในครอบครัว

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในเรื่อง "ผลตอบแทนจากการลงทุนในการผลิตเสื่อกกระดับอุตสาหกรรมใน
 ครอบครัวยของจังหวัดสันทบุรี" ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. คำว่า "การผลิตเสื่อกกระดับอุตสาหกรรมในครอบครัว" ที่ทำการวิจัยนี้ หมาย-
 ความเฉพาะการประกอบอาชีพในการทอเสื่อกกด้วยกึ่งนอน ซึ่งทำด้วยไม้เท่านั้น ไม่มีการใช้
 เครื่องจักรแบบทันสมัย และผลิตขึ้นภายในบริเวณที่อยู่อาศัย โดยใช้แรงงานภายในครอบครัวมา
 ประกอบอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่ หรืออาจจะจ้างผู้อื่นมาประกอบอุตสาหกรรมเป็นอาชีพหลัก
 หรือใช้เวลาว่างจากงานอื่นมาประกอบอุตสาหกรรมประเภทนี้

2. ขอบเขตพื้นที่ทำการสำรวจและวิจัยได้กำหนดทำการสำรวจและวิจัยเฉพาะ
 จังหวัดสันทบุรี ส่วนท้องถิ่นที่จะทำการสำรวจนั้น จะเลือกสำรวจเฉพาะเขตที่มีการผลิตเสื่อกก
 กันมาก ซึ่งท้องถิ่นที่จะทำการสำรวจ ได้แก่ หมู่บ้านเสมีดงาม ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง-
 สันทบุรี ตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ และหมู่บ้านเขาน้อย ตำบลบางกะจะ ตำบล-
 บางกะจะ อำเภอเมืองสันทบุรี สำหรับระยะเวลาที่จะออกสำรวจเพื่อทำการวิจัยใช้เวลา

3 เดือน ได้แก่ เดือนธันวาคม 2528 และเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ 2529

3. การวิจัยในเรื่องนี้ มุ่งที่จะสำรวจผู้ผลิต ผู้ผลิตและจำหน่าย ในเขตที่ทำการสำรวจเท่านั้น ไม่รวมถึงผู้รับจ้าง และคนกลางที่รับซื้อเปลือกที่เย็บริมแล้ว และผลิตภัณฑ์จากเปลือกเพื่อจำหน่าย และขายส่งอีกทอดหนึ่ง ส่วนผู้ผลิตที่จดทะเบียนกิจการของตนเป็นโรงงานอุตสาหกรรม มิได้นับรวมไว้ในขอบเขตของการวิจัยนี้

ลัทธิฐานในการวิจัย มีดังนี้

1. การผลิตเปลือกระดับอุตสาหกรรมในครอบครัวนี้ โดยเฉลี่ยแล้วการผลิตยังไม่เต็มประสิทธิภาพ
2. ค่าสีย้อมกก เป็นปัจจัยต้นทุนที่สำคัญที่สุดของการผลิตเปลือก
3. การลงทุนในการผลิตเปลือกระดับอุตสาหกรรมในครอบครัวให้ผลตอบแทนสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร
4. ปัญหาสำคัญของการผลิตเปลือก คือต้องพึ่งวัตถุดิบที่สำคัญ เช่น สีย้อมกกจากต่างประเทศ ทำให้ต้นทุนสูง

วิธีการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

ในการวิจัยเรื่องนี้ ได้ออกทำการสำรวจเบื้องต้น โดยเริ่มจากการติดต่อสอบถามจากหัวหน้ากรอำเภอ และหัวหน้าตำบลของกรมการพืชมูลนิธิ กระทรวงมหาดไทย กองอุตสาหกรรมในครอบครัว กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม เพื่อสอบถามในเรื่องที่เกี่ยวกับตำบล และหมู่บ้านต่าง ๆ ที่มีการผลิตเปลือก ขณะเดียวกันก็เริ่มศึกษาและค้นคว้าจากเอกสารต่าง ๆ ที่ได้มีผู้เขียนบทความหรือข้อเขียนอันเกี่ยวกับอุตสาหกรรมผลิตเปลือกในประเทศไทยโดยเฉพาะในจังหวัดสมุทร ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบขอบเขตและความเป็นมาของอุตสาหกรรมประเภทนี้

2. การทำแบบสอบถาม

หลังจากที่ได้ทำการสำรวจและศึกษาข้อมูลเบื้องต้นดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยก็ได้เริ่มจัดทำแบบสอบถามขึ้น โดยอาศัยสิ่งที่ได้จากการสำรวจและข้อมูลเบื้องต้นเป็นแนวทางในการ

ร่างแบบลอบถามและพยายามร่างให้ล่อคล้อยกับวัตถุประสงค์และสัมมติฐานการวิจัยที่ได้ตั้งไว้ จากนั้นจึงทำการทดลอบแบบลอบถามประมาณ 8 ตัวอย่าง เพื่อให้ได้แบบลอบถามที่ค่อนข้างจะสมบูรณ์และไปการได้ตีพอในการที่จะให้ได้มาซึ่งคำตอบและข้อมูลที่ต้องการ

3. การสำรวจวิจัย

ในการทำสำรวจวิจัยใช้วิธีออกไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยอาศัยแบบลอบถามทำการสัมภาษณ์ผู้ประกอบอุตสาหกรรมทอเสื่อกกในหมู่บ้านเล่มีดงาม ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง-สันทบุรี และผู้ประกอบการที่ตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ สันทบุรี เนื่องจากทั้ง 2 ท้องที่นี้ เป็นแหล่งทอเสื่อกกแหล่งใหญ่ที่มีผู้ประกอบการอยู่มากคร้ว เรือน และมีชื่อเสียงของจังหวัดสันทบุรีในปัจจุบันนี้ แต่เนื่องจากบ้านเรือนใน 2 แหล่งนี้มีทั้งอยู่ใกล้และไกลจากถนนที่รถยนต์สามารถวิ่งผ่านได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้วิธีกลุ่มสัมภาษณ์เฉพาะครอบครัวที่อยู่ติดกับเส้นทางรถยนต์ โดยเริ่มจากหมู่บ้านเล่มีดงาม ซึ่งมีผู้ประกอบการอยู่ 111 หลังคาเรือนทำการสุ่มสัมภาษณ์มา 20 เปอร์เซนต์ คือประมาณ 22 หลังคาเรือน และต่อมาก็ได้ไปยังตำบลบางสระแก้ว ซึ่งมีผู้ประกอบการอยู่ 362 หลังคาเรือน ทำการสุ่มสัมภาษณ์มาเพียง 10 เปอร์เซนต์คือ ประมาณ 36 หลังคาเรือน ก็ยุติการสัมภาษณ์ เนื่องจากสังเกตพบว่าข้อมูลที่ได้มาจากการสุ่มสัมภาษณ์เท่าที่ผ่านมามีทั้งหมดนั้นมีลักษณะคล้ายคลึงและใกล้เคียงกันมาก จึงเห็นว่าตัวอย่างที่สุ่มมาแล้วนั้นเพียงพอที่จะใช้เป็นตัวแทนของประชากรได้เป็นอย่างดี

จากการที่ 2 แหล่งนี้เป็นแหล่งผลิตเสื่อกกประเภทเสื่อผืนและประเภทผลิตภัณฑ์เสื่อหีบเท่านั้น แต่ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาในเรื่องของประเภทผลิตภัณฑ์ทีุ่ดรองภาชนะกับกล่องใส่กระดาษเปิดมือเปิดหน้าด้วย จึงได้ไปทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติมจากป่าวหมู่บ้านเขาน้อย ตำบลบางกะจะ อำเภอเมืองสันทบุรี ที่ได้ทำการตัดเย็บพวกผลิตภัณฑ์เหล่านี้ด้วยจำนวน 5 ตัวอย่างเฉพาะในส่วนขอ ต้นทุน รายได้ เพื่อที่จะนำมาคำนวณกำไรสุทธิ และผลตอบแทนจากการลงทุนว่าให้ผลเป็นอย่างไรเมื่อเปรียบเทียบกับการผลิตเสื่อผืนและเสื่อหีบ

อนึ่ง ความคลาดเคลื่อนของตัวเลขที่เป็นต้นทุนการผลิตนั้นอาจเกิดขึ้นได้ในกรณีของผู้ผลิตบางรายที่ไม่ได้ทำการจดบันทึกตัวเลขไว้เป็นหลักฐาน เพียงแต่ให้ข้อมูลโดยอาศัยความทรงจำบ้าง หรือการคาดคะเนบ้าง แต่ผู้วิจัยก็ได้อาศัยตัวเลขต้นทุนของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันจากผู้ผลิตที่ได้มีการบันทึกรายละเอียดไว้จริง จากการลอบถามเจ้าของโรงงาน และ

ร้านค้าใหญ่ ๆ มาเป็นหลักในการที่จะนำข้อมูลที่เก็บได้ไปเปรียบเทียบ โดยพิจารณาว่า หากข้อมูลชุดใดที่ได้จากการสัมภาษณ์ไม่คลาดเคลื่อนไปมาก ก็ถือว่าเป็นข้อมูลที่ใช้ได้ ถ้าใช้ไม่ได้ก็จะไปสัมภาษณ์จากผู้ผลิตรายใหม่เพิ่มเติมแทนข้อมูลชุดนั้น

4. การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

ในการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากแบบสอบถามนั้น ได้ใช้วิธีการนับความถี่ของคำตอบแต่ละข้อ และคำนวณออกมาในรูปของร้อยละ หลังจากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ตีความหมายของตัวเลขร้อยละที่มาร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและสำรวจวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อเผยแพร่เกี่ยวกับสิ่งที่จำเป็นต่อการทอเสื่อกก และเผยแพร่เกี่ยวกับเสื่อกก พร้อมทั้งผลิตภัณฑ์จากกก รวมทั้ง เป็นการกระตุ้นให้ผู้ประกอบการที่ได้ดำเนินการอยู่แล้ว นำความรู้และเทคนิคต่าง ๆ ไปปรับปรุงงานให้ดียิ่งขึ้น และสำหรับผู้ที่ยังคิดจะเริ่มทำอาชีพนี้ จะได้กระทำได้อย่างถูกต้อง
2. เพื่อช่วยให้ผู้ผลิตทราบถึงสภาพทั่วไปในการดำเนินงาน และผลการดำเนินงานของตนเองว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดเมื่อเทียบกับการลงทุน
3. เพื่อช่วยให้ผู้ที่สนใจจะลงทุนในอุตสาหกรรมประเภทนี้ได้ทราบถึงข้อมูลต่าง ๆ เช่น วงเงินที่จะต้องใช้ในการลงทุน รายได้รายจ่ายต่าง ๆ และปัญหาที่เกิดขึ้นในการผลิต เป็นต้น เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจลงทุน และวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ก่อนที่จะตัดสินใจดำเนินการลงทุน
4. เพื่อช่วยชี้ช่องทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งทางด้านผู้ลงทุนและด้านรัฐบาล
5. เพื่อเป็นแนวทางที่รัฐบาลจะพิจารณาให้ความสนับสนุนช่วยเหลือด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเงินทุน และด้านวิชาการได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้อุตสาหกรรมประเภทนี้เกิดการขยายตัวและคงอยู่ตลอดไป